

Teokracija, neokolonizalizem in spolni apartheid v Jordaniji

Avtor: mag. Samar Zughool, politologinja, vodja medkulturnih programov in raziskovalka

“Ženske in osebe LGBTQIA+ v Jordaniji se soočajo z intersekcijsko diskriminacijo, ki jo omogočajo teokratična diktatura, kolonialna zapuščina in neokolonizalizem.”

Hašemitska kraljevina Jordanija ima monarhično ustavo, ki daje izvršno oblast kralju. Hašemit je ime kraljeve družine, ki se nanaša na pleme, iz katerega prihaja prerok Mohamed (*Mohammad*). Vezi med kraljevo družino in njeno versko legitimnostjo prevladujejo v državni himni, ki poziva ljudi, naj vstanejo in pozdravijo kralja od najplemenitejših prednikov. Do danes šeriatsko pravo ureja družinske zadeve v Jordaniji. Šeriat se nanaša na fiksne zakone, ki izhajajo iz Korana in jih ljudje ne morejo spremeniti, medtem ko se fikh (*Fiqh*) nanaša na islamske zakone, ki so pridobljeni iz islamskih virov in imajo več prostora za razlago¹.

Šeriatska sodišča so vir spolnega apartheida, kjer so ženske opredeljene kot manj državljanke ali kot dopolnilne moškim, in ne njim enake. Na primer, leta 2024 na šeriatskih sodiščih za urejanje družinskih zadev v Jordaniji, ženske ne morejo biti enake priče kot moški. Dve ženski na šeriatskih sodiščih sta enakovredni kot ena moška priča. Če želi ženska pričati, mora pripeljati drugo žensko, da jo dopolni kot pričo, ali pa lahko prosi moškega, da jo nadomesti². Ta zakon velja za šeriat, ki ga ni mogoče spremeniti, ker je strogo in jasno omenjen v drugem poglavju Korana, Al-Baqarah, verz 2:282.

Jordanski kazenski zakonik jasno odraža to miselnost, po kateri se na ženske gleda kot na manj državljanke kot pa na moške. Ta pogled na ženske ne obravnava samo

---

¹ [“Islamsko družinsko pravo » Jordanija, Hašemitsko kraljestvo.”](#)

² [Oddelek za fetve; zakon o osebne statusu](#)

žensk kot sekundarnih državljanek, temveč omogoča tudi nasilje na podlagi spola in femicid. Po poročilu *Human Rights Watch* za leto 2024 v skladu s 340. členom, sodniki še naprej izrekajo milejšo kazen za moške, ki ubijejo svoje žene ali katerokoli sorodnico zaradi “nezakonite postelje”. Nezakonita postelja lahko vključuje spolne odnose brez zakonske zveze ali pred poroko. Poleg tega lahko v skladu s 99. členom, moški, ki ubijejo sorodnico, dobijo nižjo kazen, če jim preostali člani družine to opravičijo³.

“Kazenski zakonik v Jordaniji dovoljuje nasilje na podlagi spola in femicid”

Kar zadeva otroke, imajo moški v Jordaniji “Welaya-o”, kar pomeni pravni nadzor nad otroki, medtem ko imajo matere “Hadana-o”, kar pomeni zagotavljanje prehrane in nege. V primerih ločitve lahko moški nadzirajo, kako njihove bivše vzgajajo njihove otroke; če bivše žena otrok ne vzgaja ustrezno z moškega islamskega vidika, ji jih lahko odvzame⁴.

Ženske se ne morejo ponovno poročiti, če želijo še naprej zagotavljati “Hadano” svojim otrokom; moški pa imajo lahko po zakonu štiri žene. Ženske ne morejo potovati z otroki brez zakonskega dovoljenja očeta, moški pa lahko tudi brez predhodne najave⁵. Nadalje, v zakonu, ki je v mnogih primerih uveljavljen, posilstvo ne obstaja; posilstvo se v zakonski zvezi zakonsko popolnoma ne priznava, medtem ko se od žensk pričakuje, da bodo ubogale tiste, ki so identificirani kot možje. To bi lahko bil eden od razlogov, zakaj je kraljeva princesa Haya, sestra diktatorskega kralja, ubežala nasilju v družini in zaprosila za azil zunaj Jordanije.

---

³ [“Jordanija,” Human Rights Watch, 11. januar 2024.](#)

⁴ [“Zakoni o skrbništvu v Jordaniji ohranjajo seksistično status quo.”](#)

⁵ [“Jordanija: Družinsko pravo | odvetniška pisarna Jeremy-ja D. Morley-ja](#)

V tej strupeno-moški monarhiji se ženske soočajo tudi z intersekcijskim nasiljem zaradi svoje spolne usmerjenosti ali spolne identitete. Na primer, posamezniki so zaprti zaradi svoje spolne usmerjenosti ali spolne identitete po dvoumnem zakonu o “razuzdanosti⁶.” Leta 2021 so varnostne sile na zasebni zabavi aretirale 14 posameznikov zaradi homoseksualnosti. Leta 2023 je bilo kulturno društvo zaslišano in prisiljeno odpovedati svoje dogodke zaradi tajnega poročila, da nameravajo predstaviti film o ljubezenski zgodbi dveh moških. Poleg tega je nasilje nad osebami s transspolnimi izkušnjami institucionalizirano, kjer so operacije spremembe spola izrecno prepovedane v skladu s členom 8, zakona št. 25, iz leta 2018, za kar je zagrožena zaporna kazen od treh do desetih let.

“LGBTQIA+ osebe v Jordaniji so aretirane na podlagi zakonov, ki obravnavajo razuzdanost”

Vendar pa je pri obravnavanju kršitev pravic žensk v Jordaniji ključno obravnavati medsebojno povezavo med teokracijo, kolonialno zapuščino in neokolonialnimi zadevami. Jordanski hašemitski režim je prišel na oblast zaradi britanske kolonizacije. Hašemiti so v boju proti Osmanom zaprosili za pomoč in podporo uprave Britanskega imperija v Kairu. To jim je omogočilo, da so se povzpeli na oblast in zavladali Transjordanskemu emiratu, ki je leta 1921 postal britanski protektorat, in leta 1946 znan kot neodvisna država Jordanija.

Istospolne spolne dejavnosti so bile v Jordaniji nezakonite v skladu z odlokom o kazenskem zakoniku britanskega mandata (št. 74, iz leta 1936) do leta 1951, ko je Jordanija pripravila svoj kazenski zakonik, ki ni kriminaliziral homoseksualnosti. Vendar do danes osebe LGBTQIA+ še vedno doživljajo pravno nadlegovanje v skladu z dvoumnim zakonom o “razuzdanosti”. Francoska in britanska kolonizacija

---

⁶ [“Aretiranih 13 "gejev".”](#)

sta prevladovali v regiji Levant, kjer se nahaja Jordanija. Nekdanje kolonije so kopirale zakone kolonizatorjev.

Na primer, gibanja za pravice žensk v Jordaniji, Tuniziji in Libanonu so leta 2017 odpravila zakon "Marry your rapist" (*Poroči se s svojim posiljevalcem*), zakon, ki je posiljevalcem oprostil obtožbe, če se poročijo z ženskami ali dekletimi, ki so jih posilili. Ta zakon izhaja iz člena 357 francoskega kazenskega zakonika iz leta 1810, ki je vseboval določbo, da če je moški "ugrabil" dekle in se z njo poročil, ga je mogoče preganjati le, če so starši ali zakoniti skrbniki dekleta najprej poskrbeli za razveljavitev zakonske zveze. Dandanes se v Jordaniji ženske ne morejo prvič poročiti brez odobritve očeta, ali drugih moških, če je oče odsoten. Ta patriarhalna in mizogina miselnost omogoča prisilne poroke s posilstvom v zakonu, ki jih vlada ne priznava in jih celo omogoča z uveljavljanjem zakonov o ubogljivosti žensk do moških.

"ZDA se zanašajo na diktatorski režim Jordanije, da služi svojim imperialnim zadevam v regiji, vključno z etničnim čiščenjem Palestincev."

Ameriški neokolonializem v regiji je omogočil teokratično diktaturo Jordanije. Imperialne zadeve ZDA so v veliki meri odvisne od diktature Jordanije, da olajša stopnjevanje etničnega čiščenja, okupacije in genocida nad Palestinci že več kot zadnjih 75 let.

V letih 2021-2022 je javno mnenje zmotil parlamentarni boj o tem, ali je treba jordanske državljanke obravnavati kot enake v moških in ženskih oblikah arabščine. Bitka za to jezikovno spremembo ne bo privedla do nobene spremembe v šeriatskih zakonih o spolnem apartheidu; vendar je povzročila velika nesoglasja, ki so zmedla javno mnenje. Javno mnenje je zavrnilo, kako je parlament sprejel ustavne spremembe, ki so kralju dale več avtoritarne moči v zunanjih in notranjih zadevah.

Med boji zaradi uporabe ženskih oblik v ustavi je parlament sprejel amandmaje, ki so kralju dali pooblastilo za ustanovitev Sveta za nacionalno varnost in zunanjo politiko, ki bi brez nadzora odločal o kritičnih notranjih in zunanjih zadevah.

V začetku januarja 2021 je diktatorski kralj izdal kraljevi odlok, s katerim je odobril sporazum o vojaški obrambi z ZDA. Ta dogovor je zaobšel parlament. Ne gre za prvi dogovor; vendar pa je ameriškim enotam zagotovil še večjo oblast nad suverenostjo v Jordaniji. Dolgoročni dostop do kopnega in brezpogojen tranzit vojaške opreme in osebja omogoče ameriškemu imperializmu, da med drugim nadaljuje z bombardiranjem Sirije, Iraka in Jemna, kar spodkopava človekove pravice in pravico ljudi do življenja v regiji. Ameriški imperializem financira nenehni genocid nad ženskami in ljudmi vseh spolov v Gazi in zagotavlja izraelskim okupacijskim silam orožje preko kapitalistične orožarske pomoči ZDA.

“Pod gospodarsko kolonizacijo skorumpirana vlada v Jordaniji sledi ukazom ZDA, ki omogočajo kolonializem naseljencev in zasedbo paletinskih ozemelj.”

Jordanska vlada je prejela svoje prvo posojilo od mednarodnih denarnih skladov I.M.F. leta 1989, kar je pomenilo mejnik pri krepitvi njene vloge neokolonije za imperialistične zadeve ZDA v regiji. Leta 2021 je zunanji dolg Jordanije znašal 90,2% BDP-ja. Kot talec mednarodnih dolgov je vlada prisiljena uvesti varčevalne ukrepe, ki so vodili v privatizacijo ključnih sektorjev, kot sta zdravstvo in dostop do javne vode. ZDA, kot ustanovni član I.M.F., igrajo vidno vlogo pri nadzoru jordanske vlade kot posrednik njenih imperialnih zadev v regiji, in ne kot predstavnik ljudi, ki živijo v Jordaniji. Ta neokolonialni nadzor nad jordansko vlado je tako prisoten v njenem plinskem dogovoru z Izraelom.

Diktatura Jordanije je pod ameriškim pritiskom leta 2016 podpisala “Plinski dogovor” z Izraelom. Vlada je zatrla javno opozicijo in zahteve aktivistov po

uporabi obnovljive energije v državi namesto uvoza plina iz okupacije. Zato sta Jordanija in Izrael leta 2016 podpisala 10 milijard vredno pogodbo o dobavi zemeljskega plina, ki je šla velikim ameriškim podjetjem in drugim vlagateljem v izraelska plinska polja. Poleg tega je Jordanija glede oskrbe z vodo odvisna od Izraela. Leta 2021 je z Izraelom podpisala pogodbo o izmenjavi vode za energijo, v skladu s katero bi Jordanija zagotovila Izraelu 600 megavatov sončne energije, ki bi jo pridobila iz podjetij ZAE, v zameno za razsoljeno vodo.

Marca 2024 je jordanska vlada zaprosila izraelsko okupacijo za podaljšanje pogodbe o izmenjavi vode za energijo še za eno leto. Izraelski politiki so uradno zagrozili uradnikom v Jordaniji, da morajo omejiti ozračje kritike Izraela, če želijo še naprej prejemati vodo preko sporazuma “Energija za vodo”⁷.

“Jordanske oblasti napadajo in zapirajo aktiviste za svobodno Palestino.”

Istočasno je v začetku leta Human Rights Watch objavil poročilo o tem, kako jordanske oblasti napadajo in zapirajo aktiviste za svobodno Palestino⁸. Obstajajo tudi primeri, ko so bili aktivisti aretirani zgolj zato, ker so v prejšnjih letih na družbenih medijih pozivali k miroljubnim protestom za svobodno Palestino. Zaradi tega so ljudje v Jordaniji, tako kot mnogi ljudje po svetu, prisiljeni nemo opazovati genocid v Gazi in apartheid na zasedenih ozemljih Palestine, in celo plačevati davke, da bi to omogočili. Za zaključek se je ključno spomniti, da teokratične diktature omogočata kolonizacija in neokolonializem. Intersekcijskih oblik diskriminacije, s katerimi se srečujejo ženske in LGBTQIA+ v Jordaniji, ni mogoče premagati brez razpustitve teokratičnih diktatur in neokolonialnih sil, ki to omogočajo.

---

⁷ [“Jordanija prosi Izrael za podaljšanje dogovora o oskrbi z vodo.”](#)

⁸ [“Jordanija: Aretacije, nadlegovanje propalestinskih protestnikov”, 6. februar 2024.](#)